

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ברכות -

פרק תשיעי

ברכות הראיה

פתיחה להלכות ברכות הראייה

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

פתיחה להלכות ברכות הראייה

פרק תשיעי עוסק בברכות הראייה, שהן שונות במהותן מברכות הנהנין ומברכות אחרונות שעסקנו בהן עד כה. שוני זה מודגש בניסוחו של הרמב"ם בתחילת הלכות ברכות: "מצות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון, שנאמר: 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' א-להיך...' ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואחר כך יהנה ממנו... וכשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ומצוה ואחר כך יעשה אותה, וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אף על פי שלא נהנה ולא עשה מצוה".

מצות עשה מהתורה לברך אחר אכילת מזון, ולהודות לקב"ה על המזון שהאכילנו. מדברי סופרים ישנה חובה לברך גם לפני אכילת מזון, ברכה שמהותה "בקשת רשות" ליהנות מעולמו של הקב"ה [כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה - מעל" (לה.)]. גם הנאה מעולמו הרוחני של הקב"ה זקוקה ל"בקשת רשות", ו"כשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ומצוה". כל הברכות הללו קשורות להנאה שאנו נהנים מעולמו של הקב"ה, אנו חייבים לקבל רשות ליהנות, ואנו חייבים להודות לקב"ה על ההנאה שהנהנה אותנו.

ברכות הראייה אינן ברכות על קבלת הנאה, אלא "ברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אף על פי שלא נהנה ולא עשה מצוה". חכמים תיקנו ברכות על כל צעד וצעד, כדי ששם ה' יהיה שגור בפינו, ונזכור אותו בכל מעשינו.

ניתן לסווג את הברכות הנידונות בפרק זה לארבע קבוצות:

- א. ברכות ההודאה [שעשה נס", ברכת הגומל, "שהחיינו", "הטוב והמטיב" וברכת הגשמים].
  - ב. ברכת קבלת הדין [דיין האמת"].
  - ג. ברכות על תופעות טבע [משנה הבריות", "שככה לו בעולמו", "כוחו וגבורתו מלא עולם", "עושה מעשה בראשית" ו"שעשה את הים הגדול"].
  - ד. ברכות על מעשה אנוש [ברכה על מקום עבודת כוכבים, ברכה על חכמה וכבוד, ברכה על בתי ישראל בישובם ובחורבנם וברכה על קברי ישראל].
- בנוסף לברכות הללו נידונות בפרק גם הברכות שמברכים לפני השינה ובשעת הקימה [המפיל", "אשר יצר", ברכות השחר וברכה על נטילת ידיים שחרית].